

Hradisko Tabulová hora u Klentnice v době popelnicových polí

Anastasiia Nikolenko

Výchozí prací referátu byla studie Aleše Navrátila, Richarda Bíška a Tomáše Tencera, Hradisko Tabulová hora u Klentnice v době popelnicových polí.

Hradisko Tabulová hora je důležitou lokalitou pro období popelnicových polí na Moravě, první zprávy o ní máme již z 19. století. Nachází se na nejnižším ze tří hlavních Pavlovských vrchů – Stolová hora (k. ú. Klentnice). Název „Tabulová hora“ vychází z německého „Tafelberg“ (Čížmář 2004, 144). „Tabulová hora“ je známá jako archeologická lokalita, zatímco termín „Stolová hora“ chápeme jako geografický prvek.

V roce 1836 zmínil archivář Dietrichsteinského zámku v Mikulově, K. Wenzelid v knize německého historika Gustava Klemma, událost z roku 1817, kdy mu klentnický farář přinesl bronzové předměty a pravěké keramické nádoby objevené místními obyvateli v okolí klentnického hřbitova. Rostoucí počet náhodných nálezů se v roce 1923 stal příčinou vzniku muzea „Südmärisches Heimatmuseum Klentnitz“ v Klentnici (Kirsch 2008, 99, 258). Po požáru v roce 1945 byly nálezy převedeny do sbírek obecního muzea v Mikulově.

V 50. létech minulého století byl při stavbě fotbalového hřiště objeven náhodný nález bronzového depotu a této lokalitě se začal věnovat J. Říhovský, pod jehož kontrolou byly provedeny sondážní výzkumy. V roce 1952 při stavbě prasečího chlívků byly objevené střepy keramiky a Archeologický ústav Československé akademie věd provedl záchranný výzkum, během něhož bylo objeveno žárové pohřebiště z období popelnicových polí (Říhovský, J. 1965, 3).

Příchod nových technologií umožnil detailnější výzkumy. Byly provedeny letecké skenování, geomagnetické měření (T. Tencer), detektorové prospekce. V roce 2020 byla zveřejněna studie, která sjednotila výsledky starších prací (Navrátil – Bíško – Tencer 2020).

Předpokládalo se, že hradisko Tabulová hora představuje náhorní plato Stolové hory (7,2 ha), ale díky opakovaným prospekčním bylo zjištěno, že hradisko ve skutečnosti sestává ze tří samostatných částí (cca 24 ha) – „akropole“, „1. předhradí“ a „2. předhradí“

Akropole Tabulové hory je tvořena náhorním plató nepravidelného půdorysu, které je ze západní a jihozápadní strany lemováno skalními útesy, z jižní a východní strany příkrými svahy.

První předhradí si již dříve povšiml J. Říhovský a zanesl jej do svého informativního plánu jako přidruženou plochu k samostatné akropoli. Nachází se cca 80 m severně od akropole a bylo opevněno pouze ze severní strany, kde jsou identifikovatelné pozůstatky destrukce hradby.

Druhé předhradí se nachází v sedle mezi svahy Stolové hory a skalním bradlem Siroťčího hrádku. Tato lokalita byla J. Říhovským vždy chápána jako samostatné satelitní sídliště. Teprve nedávno bylo během detektorových prospekcí zjištěno, že jde o další plochu ohrazenou ze severní strany výrazným valem. Z lokality pochází celá řada náhodných archeologických nálezů souvisejících mimo jiné s budováním dvou hřišť v letech 1949 a 1950.

V roce 2020 se uskutečnil geomagnetický výzkum, jehož cílem bylo identifikovat potenciální archeologické objekty a struktury, které by mohly indikovat osídlení. Celkem bylo identifikováno a interpretováno 43 možných půdorysů staveb. Vzájemná orientace některých staveb naznačuje možnou existenci dvorců.

Lokalita Tabulová hora skýtá mnoho nejasností. Na základě dlouhodobé práce a výzkumu starších badatelů, moderních magnetometrických měření a leteckých snímků můžeme předpokládat, že Tabulová hora byla centrální lokalitou regionálního i nadregionálního významu. Na druhou stranu, na nepraktičnost sídlení na Tabulové hoře ukazuje fakt, že po zániku hradiště v pozdní době bronzové nebyla Tabulová hora k trvalým sídelním účelům již nikdy využita (a pravděpodobně ani před tím) (Navrátil – Bíško – Tencer 2020). Bohužel kvůli velkému zájmu nelegálních hledačů s detektory kovu přicházíme o mnoho nálezů a je pro nás těžší pochopit minulost lokality, ale i přes to výzkumy pokračují dodnes (jeden z posledních náhodných nálezů, kvůli kterému byl proveden záchranný výzkum, je žárový hrob z klentnického pohřebiště, který byl narušen výkopem základů pro novostavbu rodinného domu (Kos 1997).

Použitá literatura

- Klemm, G. 1836: Handbuch der germanischen Alterthumskunde. Dresden: Walthersche Hofbuchhandlung.
- Navrátil, A. 2016: Pálava v době bronzové. In: 40 let CHKO Pálava. Mikulov.
- Navrátil, A. - Bíško, R. - Tencer, T. 2020: Hradisko Tabulová hora u Klentnice v době popelnicových polí. Přehled výzkumů 61, 1, 71-85.
- Říhovský, J. 1950: Hromadný nález bronzů z Klentnice u Mikulova. Archeologické rozhledy 2, 217-221.
- Říhovský, J. 1955: Opevněná osada na Tabulové hoře u Klentnice na Moravě. Archeologické rozhledy 7, 28–32.
- Říhovský, J. 1956: Žárové pohřebiště z pozdní doby bronzové v Klentnici u Mikulova. Archeologické rozhledy 8, 158–163.
- Říhovský, J. 1957: Opevněné osady lidu veltické kultury na Pavlovských vrších na jižní Moravě. Archeologické rozhledy 9, 110.
- Říhovský, J. 1958: Opevněná osada na Tabulové hoře u Klentnice. Přehled výzkumů, 3, 35.
- Říhovský, J. 1965a: Das Urnengraberfeld von Klentnice. Fontes archaeologici Pragenses 8. Pragae, 3-52.
- Říhovský, J. 1965b: Průzkum sídelní oblasti lidu středodunajských popelnicových polí v Pavlovských vrších. Přehled výzkumů 9 (1964), 39.

Doporučená literatura

- Dohnal, V. 1988: Opevněná sídliště z doby popelnicových polí na Moravě. Studie muzea Kroměřížska 88. Kroměříž: Muzeum Kroměřížska
- Páleníková, J. 1953: Popelnicové pohřebiště v Klentnici na Moravě. Archeologické rozhledy V (5), 602–604, 630, 706, 714, obr. 275.
- Peška, J. 1997: Nové poznatky o hradiscích z doby popelnicových polí na Pavlovských vrších. Přehled výzkumů 1993–1994, 87–93.
- Peška, J. - Vránová, V. (eds.) 2016: Věda rýče promluvila. Archeologické centrum Olomouc 1995–2015, střípky. Olomouc: Archeologické centrum Olomouc
- Říhovský, J. 1956: K datování antenového meče s jazykovitou rukojetí. Památky archeologické XLVII, 262–286.